Ministerie van Justitie en Veiligheid

Aan de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid
Aan de Minister van Asiel en Migratie

Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Juridische Zaken en Wetgevingsbeleid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum
19 juni 2026

Onze referentie
7637160

Bijlage(n)
3

nota

Kabinetsreactie CPT eindrapport bezoek oktober 2025

Bijlage(n)

1. Rapport CPT over bezoek oktober 2025
2. Concept-kabinetsreactie
3. Concept Aanbiedingsbrief Tweede Kamer

1. Aanleiding

Van 6 tot en met 17 oktober 2025 heeft het Europees Comité voor de Preventie van foltering en onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing (CPT) een bezoek gebracht aan Nederland. Het CPT heeft verschillende locaties bezocht waar vreemdelingen in vreemdelingebewaring zijn gesteld of gedetineerd zijn. Het CPT heeft de voorlopige bevindingen op 31 oktober 2025 en het volledige rapport op 25 maart 2026 toegestuurd (bijlage 1). U bent hierover geïnformeerd bij nota van 31 maart jl. (DJ 7463468). De aanbevelingen vallen (deels) binnen uw portefeuille. Met deze nota wordt u de concept kabinetsreactie voorgelegd.

2. Geadviseerd besluit

- Instemmen met de concept-kabinetsreactie (bijlage 2);
- Instemmen met voorleggen van de kabinetsreactie aan de MR;
- Instemmen met verzending van de kabinetsreactie aan het CPT op uiterlijk 25 juni 2026 en met openbaarmaking door het CPT van het eindrapport en de kabinetsreactie;
- Instemmen met gelijktijdige verzending namens u beiden van het eindrapport en de kabinetsreactie aan de Tweede Kamer (bijlage 3).

3. Kernpunten

- Hoofddoel van het bezoek was het onderzoeken en beoordelen van de detentieomstandigheden in de vreemdelingenbewaring en van strafrechtelijk gedetineerde vreemdelingen zonder rechtmatig verblijf (VRIS). Daartoe heeft het CPT een bezoek gebracht aan detentiecentrum te Rotterdam, Justitieel Complex Schiphol en de Penitentiaire Inrichting (PI) Ter Apel, die allemaal bestemd zijn voor insluiting van vreemdelingen zonder verblijfsstatus in Nederland.
- In het rapport doet het CPT verschillende aanbevelingen. Deze zijn met name relevant voor de DJI.
- Prioriteit volgens het CPT hebben aanbevelingen die zien op de verbetering van de geestelijke gezondheidszorg in DC Rotterdam; het

Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Sector Juridische Zaken en Wetgevingsbeleid

Datum
19 juni 2026

Onze referentie
7637160

aanbieden van training over mentale gezondheidsvraagstukken aan personeel in de vreemdelingenbewaring; verbetering van het klachtenmechanisme en het niet langer toepassen van isolatie in de vreemdelingenbewaring. Aanhoudende knelpunten betreffen volgens het CPT dat vreemdelingenbewaring nog altijd onder de Penitentiaire beginselenwet valt en een gebrek aan passende dagprogramma's in de vreemdelingenbewaring.

- In de kabinetsreactie wordt uiteengezet hoe opvolging zal worden gegeven of reeds wordt gegeven aan alle aanbevelingen. Er zijn zeven aanbevelingen waaraan gemotiveerd geen opvolging zal worden gegeven (zie ook hieronder).

4. Toelichting

Het CPT is over het algemeen positief over de materiële detentieomstandigheden in DC Rotterdam, JC Schiphol en de PI Ter Apel en over de wijze waarop vreemdelingen aldaar door de het personeel worden behandeld. Het rapport bevat ook tientallen aanbevelingen, opmerkingen en verzoeken tot informatie.

Aanbevelingen die worden overgenomen
Naar het oordeel van DJI en DMB kunnen de meeste aanbevelingen opgevolgd worden of sluit de huidige praktijk reeds aan bij de aanbevelingen.

Daaronder vallen ook twee aanbevelingen waaraan het CPT prioriteit toekent: het verbeteren van de **geestelijke gezondheidszorg** in DC Rotterdam en het regelmatig aanbieden van **training** over mentale gezondheid aan het personeel in vreemdelingenbewaring (zie p. 3, 13 en 32 van het rapport). In de kabinetsreactie (p. 4 en 7) wordt bevestigd dat DC Rotterdam op dit moment actief werft om de medische dienst op sterkte te brengen en wordt toegelicht dat psychopathologie onderdeel uitmaakt van het curriculum van de DJI en werknemers dus relevante training over mentale gezondheid krijgen.

Daarnaast beveelt het CPT aan de effectiviteit, vertrouwelijkheid en onafhankelijkheid van het **klachtenmechanisme** (voor zowel vreemdelingen in detentie als in vreemdelingenbewaring) te verbeteren. Klachten waarbij afdelingspersoneel betrokken is, mogen naar het oordeel van het CPT niet naar mediation op afdelingsniveau worden verwezen en de klachtenprocedures moeten worden aangepast aan de specifieke omstandigheden van kortdurende vreemdelingenbewaring (p. 28-31 van het rapport). Ook wijst het CPT op lange doorlooptijden in klachtprocedures. In de kabinetsreactie wordt op p. 15 onder meer opgemerkt dat de Raad voor de Strafrechtstoepassing (RSJ) in 2026 onderzoek zal doen naar de Commissie van Toezicht (CvT) en daarna advies uit zal brengen. Op basis van het advies zal het ministerie van Justitie en Veiligheid bezien welke verbeteringen mogelijk zijn bij de CvT en de afhandeling van klachten .

In PI Ter Apel acht het CPT de locatie, opzet en personele bezetting van de **Extra Zorg Voorziening** (EZV) op dit moment ongeschikt voor het doel dat een dergelijke afdeling behoort te dienen (p. 27 van het rapport). In de kabinetsreactie wordt op p. 13-14 toegelicht dat aanpassing van het gebouw onderwerp van gesprek is en dat een werkgroep is opgericht om het leef- en werkklimaat op de EZV te verbeteren.

Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Sector Juridische Zaken en Wetgevingsbeleid

Datum
19 juni 2026

Onze referentie
7637160

Wetsvoorstel terugkeer en vreemdelingenbewaring
Het CPT wijst er sinds 2007 op dat het de Penitentiaire beginselenwet (Pbw) ongeschikt acht voor de tenuitvoerlegging van vreemdelingenbewaring. Het Wetsvoorstel terugkeer en vreemdelingenbewaring (thans aanhangig in de Eerste Kamer, in afwachting van de stemming van de Tweede Kamer over de novelle bij de wet, zoals plenair behandeld op 21 mei jl.) beoogt te voorzien in een toegepast wettelijk kader. Het CPT uit zich in het eindrapport kritisch op onderdelen van het Wetsvoorstel terugkeer en vreemdelingenbewaring.

Het CPT wijst er ten eerste op dat de regeling die op grensdetentie van toepassing zal zijn, wat betreft de **toegang tot de buitenlucht** en de tijd buiten de cel potentieel restrictiever is dan de huidige regeling. Het CPT beveelt aan dat alle vreemdelingen, ongeacht het regime waaronder zij vallen, minimaal twee uur per dag toegang hebben tot buitenlucht. In de kabinetsreactie wordt toegelicht dat vreemdelingen in het reguliere regime inderdaad minimaal twee uur per dag die toegang hebben, maar dat bij het beheersregime, in lijn met artikel 27.1 van de European Prison Rules een minimum van één uur toegang tot de buitenlucht per dag wordt aangehouden. Deze aanbeveling wordt voor het beheersregime dus niet opgevolgd.

Daarnaast merkt het CPT op dat het wetsvoorstel niet alleen **isolatie** (eenzame opsluiting) handhaaft als disciplinaire straf bij vreemdelingenbewaring, maar isolatie ook mogelijk laat in het kader van grensdetentie. Het CPT beveelt aan om isolatie als disciplinaire maatregel in de vreemdelingenbewaring te heroverwegen (p. 10 en 36 van het rapport). In de kabinetsreactie wordt op p. 3 en 16-17 aangegeven dat de mogelijkheid om isolatie als disciplinaire maatregel op te kunnen leggen naar het oordeel van de regering noodzakelijk is, omdat de praktijk laat zien dat dit soms de enige oplossing is om de orde te kunnen handhaven in detentiecentra en/of om een veilige (werk)omgeving te kunnen waarborgen. Ook deze aanbeveling wordt dus niet opgevolgd. Wel wordt isolatie alleen toegepast als *ultimum remedium*.

Overige aanbevelingen die niet worden opgevolgd
Ook aan de volgende vijf aanbevelingen wordt gemotiveerd **geen** opvolging:

- Het CPT raadt een flexibelere benadering aan ten aanzien van het gebruik van **meerpersoonscellen** in vreemdelingenbewaring (p. 16 van het rapport). In de kabinetsreactie wordt op p. 6 aangegeven dat meerpersoonscellen volgens de regering een volwaardige vorm van vreemdelingenbewaring zijn en dat er geen aanleiding wordt gezien van dit standpunt af te wijken.
- Het CPT beveelt aan om in DC Rotterdam **verpleging** aanwezig te hebben **tussen 22:30 en 07:30 uur** (p. 17 van het rapport). In de kabinetsreactie wordt op p. 7 uiteengezet dat dit niet gebeurt, maar dat medische zorg spoedig aanwezig kan zijn in de inrichting.
- Het CPT beveelt aan een speciaal **letselregister** in te richten (p. 19 van het rapport). Dit heeft het CPT ook in 2022 bij het periodieke bezoek aan Nederland al aanbevolen voor detentie in den brede. In de kabinetsreactie wordt op p. 9 uiteengezet waarom het inrichten van een dergelijk register naar het oordeel van de regering weinig meerwaarde heeft naast het reeds beschikbare patiëntendossier in de inrichting en het registratiesysteem van de forensisch artsen.

Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Sector Juridische Zaken en Wetgevingsbeleid

Datum
19 juni 2026

Onze referentie
7637160

- Het CPT herhaalt zijn al vaker gedane aanbeveling dat voor vreemdelingen die langere tijd in vreemdelingenbewaring verblijven meer **psychosociale steun en betekenisvolle activiteiten** beschikbaar zouden moeten zijn (p. 13 en 20 van het rapport). In de kabinetsreactie wordt op p. 6-7 en 10 (net als in eerdere kabinetsreacties) het standpunt ingenomen dat op resocialisatie gerichte elementen zoals arbeid, onderwijs of regulier verlof zich niet goed verhouden met de aard van de maatregel van vreemdelingenbewaring. Opgemerkt wordt dat daginvulling deels een eigen verantwoordelijkheid van de vreemdeling is en dat ervoor gekozen is om langer verblijf in bewaring niet te stimuleren met extra faciliteiten al naar gelang de verblijfsduur.
- Het CPT beveelt aan om in PI Ter Apel en, waar van toepassing, andere detentiecentra, **medicatie enkel** te laten verstrekken **door zorgpersoneel** of ten minste een lijst op te stellen met medicatie die enkel door zorgpersoneel mag worden verstrekt (rapport p. 27). In de kabinetsreactie wordt op p. 12-13 aangegeven dat uit de Nederlandse wet niet volgt dat enkel zorgpersoneel medicatie kan verstrekken. Ook wordt uiteengezet hoe toezicht op de inname van medicatie naar het oordeel van de regering in de praktijk voldoende gewaarborgd is.

4.1. Tijdpad
Nederland moet uiterlijk 25 juni 2026 een reactie op het rapport aan het CPT sturen. U wordt geadviseerd ermee in te stemmen dat deze reactie, zoals gebruikelijk, wordt voorgelegd aan de MR (van 19 juni).

4.2. Afstemming
Deze nota is afgestemd met DGSenB, DMB en DJI.

4.3. Bestuurlijke en politieke context
Vreemdelingenbewaring is een sensitief onderwerp voor vreemdeling, maatschappelijk middenveld en politiek. De meningen lopen uiteen over de noodzaak van het middel -ook als ultimum remedium- en de vrijheid die vreemdelingen in bewaring moeten kunnen genieten. Omdat vreemdelingenbewaring geen straf is, maar bedoeld om vreemdelingen beschikbaar te houden voor de asiel-, Dublin- of terugkeerprocedure moet het regime in voldoende mate afwijken van het regime in strafrechtelijke detentie. Een eigenstandig juridisch kader (wet terugkeer en vreemdelingenbewaring) is daarom aanhangig bij de Eerste Kamer.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

5.1. Toelichting
De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.